

hogy ki figyelt meg engem, és ki jelentett VITUKI-szinten. A besúgóm nem ült távol az irodámtól, tehát ő bármikor könnyen besétálhatott. A rendszer itt is működött, nem volt drámai, de nem volt kellemes se.

De ez nem valami nyomós ok.

Hát hülye voltam.

Ki volt a besúgód?

Egy mérnök, Lengyelországban végzett, osztályvezetőm volt, már megörököltem a Benedek Palitól, akivel nem beszéltem soha róla.

Tehát ott tartottunk, hogy kineveztek 1985-ben.

Most az 1985-től 1989-ig terjedő időszakot próbáljuk feleleveníteni, ekkor 102 emberem volt. Ez nagyon sok, közülük 35-40 kutató volt, ami szintén nagyon sok. Azt is mondhatom, hogy a vízminőségi szakma krémje nálam dolgozott, tehát vagy megörököltem, vagy idecsábítottam őket, sokakat meg kirúgtam. Nem állítom, hogy nem végezhettek volna jobb munkát, de a vízkémia, a hidrobiológia, a szennyvíztisztítás – nagyon sok területen viszonylag jó iskolák alakultak ki. Szakemberek voltak itt nyelvtudással, akik külföldön is képviselni tudtak minket, és ugyan nem csináltam statisztikát, de a közép-európai kommunista tartományon belül, kutatómunkában a magyarok voltak a legjobbak szerintem.

Neked maradt időd kutatómunkát végezni az intézet vezetése mellett?

A kutatási oldal óhatatlanul visszaesett az intézet igazgatása mellett. Erre példaként idézhetem egy svéd ismerősömet, aki azt mondta, ugye Laci tudod azt, hogy egy ember életében nem fér meg a kutatói és a menedzseri pálya? Még akár eltérő időszakokban sem. Tehát, nem tudom én, tíz évet kutatsz, tíz évet vezetsz,

ez se fér meg egymással, mert annyira más hozzáállást, gondolkodásmódot igényel.

De azért valamilyen szinten neked ez sikerült, nem?

Sokat készültem erre, sokat dolgoztam érte, és azt hiszem, hogy amit csináltunk, az rendben volt, jó volt. Azt is mondom, hogy azért elmaradt attól, amit én szerettem volna elérni. Ez már zűrös időszak volt, csomó személyes ellentét kezdett jelentkezni az intézet működésében, veszekedések, fúrások, a privát cégek megjelenése, elkezdtek ellopni a VITUKI eredményeit. Ezeket felhasználva kis cégeket létesítettek, amelyek bizonyos területeken sokkal hatékonyabban működtek, de rendkívül sérülékenyek voltak, viszont a pénzt ezek hozták. Feljelentettek, cikk jelent meg rólam, teljesen megfoghatatlan vagdalkozás, ami miatt nem pereskedtem. Egy ideig gondolkoztam... Ez '89 körül lehetett, '88–89-ben. Ha a publikációs listámat megnéznéd, tapasztalnád, hogy visszaesés volt az értékes,

VITUKI, 1989. Fotó: Vadász Jenő

egyszerűs publikációim tekintetében különösen, tehát amit ez a svéd professzor mondott, az úgy tűnik, hogy helyénvaló volt.

Milyen kutatásodat emelnéd itt ki ebből az időszakból?

Lényegében a tavas dolgokat folytattam, különböző nemzetközi projektek keretében, Magyarországon, külföldön, és aztán Brazíliában. Ez 1989-ig tartott, aztán jött Szingapúr, már a kétezres évek közepe táján.

De 1991-ben, rövid időre még a VITUKI főigazgatója is lettél.

Ez viszonylag egyszerű volt. Főigazgató akartam lenni, szinte örületesen akartam, mert úgy gondoltam, hogy én vagyok az egyetlen ember, aki a VITUKI-t meg tudja menteni, és át tudja alakítani. Tehát ezt a kommunista, szocialista, poszt-szocialista intézményt, amelyhez hasonló volt Magyarországon még másik 16, úgynevezett ipari kutatóintézet. Ezek szervezetileg, gazdaságilag mind hasonló problémákkal küszködtek, és azt gondoltam, hogy létre

tudok hozni egy olyan működési modellt, amelyben lenne egy kicsi egység, amelyik igazi kutatást végez, lenne alkalmazott kutatás, és lenne kft. El is kezdtem dolgozni ezen. Felmondtam embereknek – míg aztán szépen lassan kiderült, hogy az egészet csak én akarom. Írtam egy stratégiai tervet, ez egy értelmes terv volt. Csak éppen olyan ember nem volt, aki odatette volna magát. A VITUKI-ban a hőskorszakban dolgozott 600-700 ember, mert csomó terepi munka is oda tartozott, és alattam volt 400 ember, ami lement 230-ra körülbelül. Tehát '89-től kezdve már csak a túlélés volt a kérdés. Ám a túlélésnek megfelelő szervezeti sémák igazából valamikor tíz évvel később kezdtek kialakulni.

Ezt tehát korán lőttem. Közben tárgyalnom kellett a minket felügyelő két minisztériummal, azaz a környezetvédelemmel és a közlekedéssel. A felügyeletet ugyan ők gyakorolták, de nem voltak különösebben alkalmasak rá. Összességében elég sok negatív pontot kaptam az átalakítás kezdete előtt, dumák, pletykák, keresztbetételek, pénzügyi problémák, névtelen újságcikk... Sok jó élményem nem volt. Amikor a VITUKI és a minisztériumok tárgyalásának olyan szakaszába értünk, hogy már nem tudtam mit csinálni, akkor azt tettem, amit életemben már párszor: felmondtam. Pontosabban, határidőt adtam a két kollégának. Írtam nekik egy levelet, hogy amennyiben a feltételeimbe nem mennek bele, akkor április 1-jével felmondok. Hát, nehogy azt gondold, hogy bárkit érdekelt, hogy felmondok. Semmi visszhangja nem volt. Olyan visszhangja volt, hogy a rendszer ellen dolgozom, jöttek ilyen pletykák.

Érintettségem okán muszáj beszúrnom ide egy kérdést azért arról is, hogy ezt a karriert hogy tudtad felépíteni úgy, hogy családod, három gyereked is volt?

Nagyon nehéz beszélni erről. Egy ilyen közös munka, mint a család, akkor működik, ha a szülők természetesen működnek együtt.

Mi együttműködésben dolgoztunk, jól-rosszul, és voltak feszültségek természetesen. Ezeket meg tudtuk oldani. Mindig kell valami laza végig gondolása annak, hogy a következő időszakokban mi történik majd. Kell az öröm, hogy milyen jó volt.

Mi volt a munkamegosztás köztetek?

Mama vitte a háztartást, mint ahogy a világon sokfelé így van, régmódián, intézte a bevásárlást, vitte a gyerekeket, csinált vacsorát.

Emlékszem, hogy egyszer beszéltél nekem arról, hogy talán el kellene válnotok, de aztán mégis együtt maradtatok. Miért döntöttetek így?

Nem is emlékszem rá, hogy ezen komolyan gondolkodtam volna. Volt egy lejtmenetünk, aminek a méregfogát kihúztuk, amikor 1998-ban Köveskálon házat vettünk. Volt később is lejtmenetünk, és akkor külön költöztünk.

MEGRÁZÓ SZÉPSÉGEK ÉS KÁROK

BRAZÍLIA

Hogyan vetődött Brazíliába?

Történt '86-ban, hogy egy nagy nemzetközi konferenciát hirdettek meg Rio de Janeiróban, amelynek a víz, és azon belül a tavak eutrofizálódása volt a fő problémája.⁴³ Én az IIASA-n belül akkor már sok léhűtést végeztem, tehát nagyon jó kapcsolati rendszerem volt. A kapcsolatrendszerrel függetlenül adtam be egy cikket, amely

Műholdfelvétel Brazíliavárosról, 2015. Forrás: Wikimedia Commons

⁴³ IAWPRC-konferencia (International Association on Water Pollution Research and Control), amely az IWA egyik elődszervezete volt.